

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****ZÜLKÜF KILIÇ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2018/27032
Karar Tarihi	: 14/9/2022
Başkan	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler	: Muammer TOPAL Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN
Raportör	: Kemal ÖZEREN
Başvurucu	: Zülküf KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, psikolojik taciz nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/9/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, bireysel başvuruya konu olayların gerçekleştiği dönemde Bingöl Üniversitesi (İdare) Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent (doktor öğretim üyesi) unvanıyla öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucu hakkında 2011 ila 2013 yıllarında dokuz farklı disiplin cezası tesis edilmiştir. Bahse konu disiplin cezaları ve bunlara ilişkin yargılama süreci şöyledir:

i. Başvurucu 26/10/2011, 27/10/2011 ve 28/10/2011 tarihlerinde belli saatlerde izinli ve mazeretli olmamasına rağmen işe gelmediği gerekçesiyle İdarenin 27/12/2011 tarihli işlemiyle uyarma cezasıyla cezalandırılmıştır. Elâzığ 2. İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 14/11/2012 tarihli kararıyla, başvurusunun derslerini

aksattığı yönünde bir tespit bulunmaması gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Bu karara yönelik itiraz, Malatya Bölge İdare Mahkemesinin (Bölge İdare Mahkemesi) 27/9/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

ii. İdarenin 27/12/2011 tarihli işlemiyle başvuru, birçok konuda mesnetsiz iddialarla kurumu ve kişileri mağdur edecek şikâyetlerde bulunduğu gerekçesiyle kınama cezasıyla cezalandırılmıştır. Mahkemenin 14/11/2012 tarihli kararıyla, başvuru dilekçelerinde kullandığı ifadelerin mevzuata aykırı olmadığı ve İdareye yaptığı başvurulara cevap alabilmek için yeni başvurularda bulunduğu belirtilerek işlemin iptaline karar verilmiştir. Bu karara yönelik itiraz, Bölge İdare Mahkemesinin 18/12/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

iii. Başvuru, görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek fiilini işlediği gerekçesiyle İdarenin 3/2/2012 tarihli işlemiyle aylıktan kesme cezasıyla cezalandırılmıştır. Mahkeme 14/11/2012 tarihli kararıyla başvuru dilekçesindeki ifadelerin saygısızlık olarak nitelendirilemeyeceği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Bu karara yönelik temyiz istemi Danıştay Sekizinci Dairesinin 24/3/2015 tarihli kararıyla reddedilmiş ve anılan karar onanmıştır.

iv. Hastalık raporunu en geç raporun düzenlendiği günü takip eden gün intikal ettirmediği gerekçesiyle başvuru, İdarenin 22/5/2013 tarihli işlemiyle uyarma cezasıyla cezalandırılmıştır. Mahkemenin 29/3/2016 tarihli kararıyla soruşturma raporunun olayı tüm yönleriyle ortaya koyacak nitelikte olmadığı ve eksik incelemeye dayalı olarak hazırlandığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verilmiştir. Bu karara yönelik istinaf başvurusu Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 23/12/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

v. Başvurucunun, gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek, öğretim elemanı sıfatı ile bağdaşmayacak eylemde bulunmak fiillerini işlediğinden bahisle İdarenin 17/12/2013 tarihli işlemiyle hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası tesis edilmiştir. Elâzığ 1. İdare Mahkemesinin 3/2/2015 tarihli kararıyla, başvurucuya savunma hakkı tanınmadığı ve usulüne uygun soruşturma yürütülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Bu karara yönelik temyiz istemi Danıştay Sekizinci Dairenin 26/1/2017 tarihli kararıyla reddedilmiş ve anılan karar onanmıştır.

vi. Doktora tezinde usulüne uygun olmayan alıntı yaparak "bir başkasının bilimsel eserinin veya çalışmasının tümünü veya bir kısmını kaynak belirtmeden kendi eseri gibi göstermek" şeklindeki disiplin suçunu işlediği gerekçesiyle başvuru İdarenin üniversite öğretim üyeliği mesleğinden çıkarılması cezası ile cezalandırılması İdare tarafından teklif edilmiştir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Yüksek Disiplin Kurulu 12/9/2013 tarihinde teklifin reddine, başvuru eyleminin mevzuatta geçen diğer hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi için İdareye gönderilmesine karar vermiştir.

vii. Başvuru hakkında tesis edilen üç farklı kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, başvuru itirazı üzerine YÖK'ün muhtelif tarihli kararlarıyla kaldırılmıştır. Bu nedenle söz konusu işlemlerin iptali işlemiyle açılmış

davalar hakkında Mahkemece farklı tarihlerde karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

7. Başvurucu, kendisine verilen disiplin cezalarının mahkeme kararlarıyla iptal edilmesi nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararların tazminine karar verilmesi talebiyle 26/5/2014 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; hakkında yürütülen disiplin soruşturmalarının ve cezalarının bir işkence aracı olarak kullanıldığını, bu yolla kendisine psikolojik taciz uygulandığını ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucu süreç içinde psikolojik tedavi gördüğünü belirterek buna ilişkin raporları Mahkemeye sunmuştur.

8. Mahkeme 30/12/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; uyuşmazlık konusu olayda hizmet kusurunun bulunmadığı, başvurunun ileri sürdüğü zararın muhtemel zarar kapsamında kaldığı, tam yargı davalarında ise ancak ilgilinin uğradığı gerçek zararların tazmininin amaçlandığı vurgulanarak başvurunun iddiaları karşısında İdarenin tazminat ödemekle yükümlü tutulabilmesine olanak bulunmadığı ifade edilmiştir.

9. Başvurucu bu karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu; görevine son verilmeden önce kendisine psikolojik şiddet uygulandığını, istifa etmeye zorlandığını, bu süreçte psikolojik tedavi görmek zorunda kaldığını ileri sürmüştür. Söz konusu raporları Mahkemeye sunmasına rağmen Mahkemece bu husustaki iddialarının dikkate alınmadığını vurgulayan başvurucu, mahkeme kararının bozulmasını talep etmiştir.

10. Danıştay Sekizinci Dairesi 30/5/2018 tarihinde, mahkeme kararının tazminat talebinin reddine ilişkin kısmının onanmasına; nispi vekâlet ücretine hükmedilmesine ilişkin kısmının ise bozulmasına karar vermiştir. Onama kararının gerekçesinde, mahkeme kararının ve dayandığı gerekçenin usule ve kanuna uygun olduğu ve bozulmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı belirtilmiştir.

11. Nihai karar 6/8/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Öte yandan İdare 5/2/2015 tarihinde, intihal yapıldığı gerekçesiyle başvurunun doktora tezinin iptaline ve doktor unvanının geri alınmasına karar vermiştir. Açılan davada Elâzığ 1. İdare Mahkemesinin 29/9/2017 tarihli kararıyla işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararda, konu ile ilgili bilirkişi raporlarına da dayanılarak intihal kapsam ve boyutuna ulaşmayan atıf ve alıntılama hataları nedeniyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir.

13. Bununla birlikte başvurucu; görev yaptığı Üniversitenin rektörü, rektör yardımcısı, fen edebiyat fakültesi dekanı ve Türk dili ve edebiyatı bölüm başkanı hakkında görevi kötüye kullanma suçunu işledikleri iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Bingöl Cumhuriyet Başsavcılığı 13/7/2012 tarihinde soruşturma izni verilmesi için evrakın YÖK'e gönderilmesine karar vermiştir. YÖK 21/3/2013 tarihli işlemlerle ilgililer hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar vermiştir.

14. Ayrıca başvurucu hakkında görev yaptığı Üniversitenin rektörünün şikâyeti üzerine sesli ve görüntülü bir ileti ile hakaret suçundan ceza yargılaması yürütülmüştür. Bingöl 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 10/6/2013 tarihli kararıyla başvurunun eyleminin

psikolojik tacizle ilgili bir yazıyı internet sitesinde yayımlamaktan ibaret olduğu, suç işleme kastıyla hareket etmediği belirtilerek beraatine karar verilmiştir.

15. Yine başvuru, söz konusu kişiler hakkında adli yargıda tazminat davası açmıştır. Bingöl 2. Asliye Hukuk Mahkemesi söz konusu tazminat davasında somut olayda tazminat davasının kişiler aleyhine değil idareler aleyhine açılabileceğini belirterek davanın husumet yokluğundan reddine karar vermiştir.

16. Son olarak başvuru görev süresinin sona ermesi nedeniyle İdarenin 7/5/2013 tarihli işlemiyle yeniden atanmamak suretiyle görevine son verilmesine karar verilmiş ve bu tarihten itibaren Üniversiteyle ilişkisi kesilmiştir. İşlemin iptali istemiyle açılan davada ilk olarak Mahkeme 10/4/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, İdarenin görev süresini uzatmak hususundaki takdir yetkisine vurgu yapılmış; takdir yetkisinin kullanımı konusunda kamu hizmetinin gereklerine ve kamu yararına aykırılık bulunmadığı, işlemin tesisi sürecinde de usule uyulduğu belirtilmiştir. Danıştay Sekizinci Dairesi bu kararı onadıktan sonra karar düzeltme aşamasında başvuru karar düzeltme talebini kabul ederek Mahkemenin ret kararının bozulmasına karar vermiştir. Nihai olarak göreve son verme işleminin iptaline ilişkin olarak Erzurum 2. İdare Mahkemesi tarafından verilen karar Danıştay Sekizinci Dairesi tarafından onanmış, bu karara yönelik karar düzeltme talebi de 19/1/2022 tarihinde reddedilmiştir.

17. Ayrıca başvuru hakkında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde 3/8/2012 tarihinde "*depresif duygu durumu, anhedoni ve insomnia*" tanılarıyla tek hekim tarafından 10 gün, 28/8/2012 tarihinde aynı tanıyla sağlık kurulu tarafından 1 ay, Ankara Gazi Mustafa Kemal Hastanesinde 26/9/2012 tarihinde "*depresif nöbet*" tanısıyla 10 gün istirahat raporu düzenlenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. İlgili hukuk için bkz. *Melamet Bayraktacı*, B. No: 2014/8715, 5/4/2018, §§ 30-45; *Ebru Bilgin [GK]*, B. No: 2014/7998, 19/7/2018, §§ 43-67, *Türkan Aydoğmuş*, B. No: 2018/19000, 12/1/2022, §§ 16-18.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 14/9/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Başvuru, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının olmadığı belirtilerek adli yardım talebinde bulunmuştur.

21. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; daha önce herhangi bir psikolojik sorunu olmamasına rağmen yaşadığı olaylar nedeniyle tedavi görmek zorunda kaldığını, yürütülen soruşturmalar sonucunda kendisine dokuz farklı disiplin cezası uygulandığını ve bunların yargı yoluyla iptal edildiğini belirtmiştir. Bununla birlikte süreç içinde doçentlik ve profesörlük başvurusu yapamadığını, ayrıca doktora tezinin iptal edilip doktor unvanının alındığını ve yeniden atanmamak suretiyle görevine son verildiğini, bunun öncesinde de baskılarla istifa etmeye zorlandığını ifade etmiştir. İleri sürdüğü olaylar bağlamında kendisine sürekli ve sistematik bir şekilde psikolojik taciz uygulandığını, bu hususta açtığı tam yargı davasının reddedildiğini vurgulayan başvurucu, özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

23. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 1879/2013, § 16). Başvuruya konu şikâyetlerin tümü -Anayasa Mahkemesinin önceki kararları da dikkate alınarak- Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında değerlendirilmiştir (*Hüdayi Ercoşkun*, B. No: 2013/6235, 10/3/2016, §§ 59, 60; *Sümeyye Örnek*, B. No: 2014/11091, 7/6/2017, § 16; *Mehmet Bayrakçı*, § 50; *Ebru Bilgin*, § 70; *Türkan Aydoğmuş*, § 22).

25. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup söz konusu düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir (*Sevim Akat Eşki*, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 30).

26. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında, Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının koruduğu temel haklara bir eylemin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerektiğine ve söz konusu ağırlık düzeyi belirlenirken gözümlüne alınması gereken durumlara ilişkin ilkeler tespit etmiştir (*Şehnaz Ayhan*, B. No: 2013/6229, 15/4/2014, §§ 21-26; *İşıl Yayıkır*, B. No: 2013/2284, 15/4/2014, §§ 31-36; *Emel Leloğlu*, B. No: 2013/3512, 17/7/2014, §§ 26-31; *Hüdayi Ercoşkun*, §§ 84-88; *Hacer Kahraman*, B. No: 2013/7935, 20/4/2016, §§ 51-56). Bu tespitler ışığında somut olaya konu muamelelerin uygulanmış şekli ve yöntemi ile

özellikle meydana getirdiği fiziksel ve ruhsal etkiler açısından başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için gerekli olan asgari eşiği aştığı söylenemez. Bu nedenle başvuruçunun şikâyetlerinin Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Mehmet Bayrakçı*, § 59; *Ebru Bilgin*, § 76, *Türkan Aydoğmuş*, § 24).

a. Kabul Edilebilirlik Yöntünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yöntünden

İ. Genel İlkeler

28. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında; çalışan bireylerin maddi ve manevi varlıklarının korunması bağlamında devletin Anayasa'nın 17. maddesinin yanı sıra 5., 12., 49. ve 56. maddeleri çerçevesinde üstlenmesi gereken negatif ve pozitif yükümlülüklerinin kapsamına, başta 3/5/1996 tarihli Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bünyesinde imzalanan sözleşmeler olmak üzere uluslararası sözleşmelere taraf olan devletlerin taahhütlerine, bu doğrultuda hayata geçirilen düzenlemelere ilişkin açıklayıcı değerlendirmelere ve genel ilkelere yer verilmiştir (*Mehmet Bayrakçı*, §§ 61-72, *Ebru Bilgin*, §§ 79-83).

29. Söz konusu değerlendirmelerde Anayasa Mahkemesi, her somut olayın kendi bütünlüğü içinde değerlendirilmesi koşuluyla bireylerin çalışma ortamlarında maruz kaldıklarını ileri sürdükleri eylem, işlem ya da ihmallerin psikolojik taciz derecesine ulaşması için birtakım unsurların aranması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda ILO ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan yayın ve raporlar da dikkate alındığında muamelelerin psikolojik taciz olarak vasıflandırılabilmesi için;

i. İşyeri ile ilgili olarak işyerindeki yöneticiler ve/veya diğer çalışanlar tarafından gerçekleştirilmesi ya da bu tür müdahalelere göz yumulması,

ii. Süreklilik arz edecek şekilde tekrarlanması, keyfilik içermesi, sistemli ve kasıtlı olması, yıldırma ve dışlama amacı taşıması,

iii. Mağdurun kişiliğinde, mesleki durumunda veya sağlığında zarar ortaya çıkaran ya da ciddi bir zarar tehlikesi içermesi gerekir (*Mehmet Bayrakçı*, § 69; *Ebru Bilgin*, § 80; *Türkan Aydoğmuş*, § 27).

30. Muamelelerin neden olduğu sonuçların boyutu mağdurun konumuna, muamelelerin süresine, sıklığına, kim ya da kimler tarafından gerçekleştirildiğine, mağdurun cinsiyetine, yaşına ve sağlık durumuna kadar birçok faktöre göre değişebilmektedir (*Aynur Özdemir ve diğerleri*, B. No: 2013/2453, 24/3/2016, § 79; *Hacer Kahraman*, § 69, *Mehmet Bayrakçı*, § 70, *Ebru Bilgin*, § 81; *Türkan Aydoğmuş*, § 28).

31. Yine bu değerlendirmelere göre çalışanların yaşamlarına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşarak onların manevi bütünlüklerini tehdit eden ve psikolojik taciz olarak nitelendirilen eylem, işlem ya da ihmaller konusunda Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında devletin üstlenmesi gereken pozitif yükümlülükler temel olarak şbyle sıralanabilir:

i. Çalışanlara yönelen psikolojik taciz mahiyetindeki davranışların oluşmaması için önlemler alınması

ii. şikyetleri etkili şekilde inceleyecek denetim mekanizmalarının oluşturulması

iii. Pozitif ayrıcalıklar tanınması gereken çalışanların ntndeki göçüklerin kaldırılması ve kolaylaştırıcı imknlerden yararlandırılmasının sağlanması

iv. Yıldırtıcı ve kasıtlı tutumlara maruz kalanların uğradıkları maddi ve manevi zararlarının giderilmesi ya da ortaya çıkan uyumsuzlukların çözümlüne ilişkin yasal altyapının oluşturulması ve suç teşkil eden durumlarda sorumluların yasal çerçevede cezalandırılmalarının sağlanması

v. Oluşan zararların tazmin edilmesi amacıyla açılan davalarda mağdurların haklarını adil şartlarda savunabileceği etkili usule ilişkin güvencelerden yararlandırılması ve yargılamalar sonucunda temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde mahkemelerce ulaşılan sonuçların ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması (*Mehmet Bayrakcı*, ř 71; *Ebru Bilgin*, ř 82; *Türkan Aydoğmuş*, ř 29)

32. Anayasa Mahkemesince yapılan değerlendirmelerde mevzuatın yorumlanmasıyla ilgili sorunları çözünenin öncelikle derece mahkemelerinin yetki ve sorumluluk alanında olduğu da daha önceki kararlarda sıklıkla vurgulanmıştır. Sistemli ve kasıtlı olarak haksız şekilde gerçekleştirildiği iddia edilen eylem, işlem ve ihmallerin psikolojik taciz olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine yönelik yapılacak incelemede olayın tüm tarafları ile doğrudan temas hlinde bulunan derece mahkemelerinin olayın koşullarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu tartışmasıdır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin rolü bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır (*Aymur zdemir ve diğerleri*, ř 81; *Hacer Kahraman*, ř 70, *Mehmet Bayrakcı*, ř 72, *Ebru Bilgin*, ř 83; *Türkan Aydoğmuş*, ř 30).

ii. İnkelerin Olaya Uygulanması

33. Somut olayda başvurucunun haksız yere maruz kaldığını ileri sürdüğü işlemlerin başvurucunun yaşamına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşıp ulaşmadığı değerlendirilirken süreç içinde gerçekleşen vakıaların tmntn birlikte değerlendirilmesi gerektiği tartışmasıdır.

34. Başvurucu hakkında 2011 ila 2013 yıllarında dokuz farklı disiplin cezası tesis edilmiştir. Bu disiplin cezalarının  itiraz zerine YK tarafından kaldırılmış, diğerleri hakkında ise derece mahkemelerince hukuka aykırı oldukları gerekçesiyle iptal kararları verilmiştir. Devam eden süreçte intihal gerekçesiyle başvurucunun doktora tezi iptal edilerek doktor unvanı geri alınmış, buna yönelik işlem de Mahkemece iptal edilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun görev yaptığı niversitenin rektörünün şikâyeti üzerine hakaret suçundan yürütülen yargılamada başvurucu beraat etmiştir. Ayrıca başvurucunun görev

süresinin sona ermesi nedeniyle yeniden atanamak suretiyle görevine son verilmesine ilişkin işlemin de iptaline karar verilmiştir.

35. Öte yandan söz konusu disiplin cezalarının tesis edildiği dönemde başvuru hakkında "depresif duygu durumu, depresif nöbet, anhedoni ve insomniya" tanılarıyla sağlık raporları düzenlenmiştir. Bu bağlamda İdarenin yargı yerlerince iptal edilen bahse konu işlemlerinin başvuru hakkına yaşamına etkisi bakımından katlanılamaz bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşmadığı ve manevi bütünlüğünü tehdit etmediği, neticede psikolojik taciz boyutuna ulaşmadığı söylenemez. Dolayısıyla başvuru hakkının maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik olarak ileri sürdüğü ihlal iddiasının yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında ele alınması gerekir.

36. Başvuru; derece mahkemelerine sunduğu dilekçelerde, hakkında yürütülen disiplin soruşturmasının ve verilen disiplin cezalarının bir işkence aracı olarak kullanıldığını, kendisine psikolojik taciz uygulandığını ve bu süreçte tedavi görmek zorunda kaldığını ileri sürmüştür. Somut olay bakımından başvuru hakkının iki yıllık süreçte dokuz farklı disiplin cezasıyla cezalandırıldığı fakat bu yöndeki işlemlerin yargı yerlerince iptal edildiği veya YÖK tarafından kaldırıldığı, bununla birlikte aynı dönemde başvuru hakkında psikolojik hastalık tanısı konulduğu görülmüştür. Derece mahkemeleri tarafından ise başvuru hakkının bu bağlamda bir sürece yayılan olaylar ile desteklenen ciddi iddiaları bulunmasına rağmen herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Öyle ki başvuru hakkının psikolojik taciz iddialarına mahkeme kararının davanın özeti kısmında dahi yer verilmemiştir.

37. Öte yandan başvuru hakkının ilgili kişiler aleyhine adli yargıda açtığı tazminat davasında da kişiler aleyhine değil idareler aleyhine dava açılması gerektiği belirtilerek husumet yokluğundan davanın reddine karar verilmiştir. Bununla birlikte başvuru hakkının ilgili kişiler aleyhine görevi kötüye kullanma suçundan yaptığı şikâyet de YÖK tarafından soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verilmesi nedeniyle sonuçsuz kalmıştır.

38. Kamusal makamlar; psikolojik taciz oluşturan durumları tespitle yetinmemeli, bu tür davranışların oluşmaması ya da telafi edilmesi amacıyla etkili önlemleri hızla almalıdır. Kamusal makamların psikolojik taciz iddiaları karşısında hızlı davranarak gerçeği ortaya çıkarması, psikolojik tacizi ortadan kaldıracak, tekrarlamasını önleyecek tedbirleri alması ve mağdur zararlarının giderilmesini sağlamanın bir yandan kamusal hizmetin etkin bir şekilde yürütülmesine hizmet edeceği, diğer yandan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması bağlamındaki pozitif yükümlülüğün gereği olduğu söylenebilir. Bununla birlikte somut olaydaki tam yargı davasının maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı bağlamında giderim sağlayacak yol olduğu tartışılmazdır. Ancak mevcut başvuru koşullarında tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle başvuru hakkının var olduğu açık olan manevi zararlarının tazmin edilemediği görülmüştür. Bu bağlamda Mahkemece ulaşılan ret sonucunun kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının içerdiği güvenceleri koruyacak, başvuru hakkının zararlarını tazmin edecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği sonucuna ulaşılmıştır.

39. Sonuç olarak somut başvuruda kamusal makamlar tarafından etkili önlemler alınmaması ve yürütülen tam yargı davasında derece mahkemelerince ulaşılan sonuçların ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmaması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

41. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

42. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

43. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Elâzığ 2. İdare Mahkemesine (E.2014/646, K.2014/1332) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Sekizinci Dairesine ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.